עין משפט
נר מצוה

עוברי דגים. כלי הדגים כמות שהן מתוברים יחד: שבורכת. שבה ככדור פלוט"ל: סודרת ועגולגולת. חדא היא דלא תנא "עגולגולת" לאודה הוא מעמא עגולה כעדשה וכגבינה להכי תנא סודרת ועגולגולת כמיגולה של כדור שאינה קלושה אלא עגולה בעובי והדר מפרש דאשה אחד כד ואלשה אחד כד דלא ככדור ממש אלא עגולה לאחר אחר ומעוגלת לרחבה: כד. פלוט"ל בלמו שאינו חד אלא ככדור: חלבן. חלמון. מוי"ל: בילת הדגן. לב הלטאה מטילין ביצים ולקמן מפרש למאי הלכתא דאמעיגן שהיא בילת הדגן ליתני ממתה סתמא: בחתוכות. דליכא למיקס לאודרת ועגולגולת: במרופות בקערה. שהכל מעורב: אין מוכרין בילת. של מרגולת מרפה לעובד סכנים דלמא הדר ומחבין לה לישראל אלא ל"כ מרופה בקערה דאי לא זכין לה ישראל מיניה לפיכך הואיל ומתר למכור להם ביצה מרופה בקערה אין לוקחין ביצים מרופות דלמא דמרפה אולי וחבנה ישראל ויהליה: הכי גרסינן אלא אמר ר' זירא סימנים אלו דאורייתא. הכי סימני ביצים אלו אינהו ולא סמכינן עליהו: ח' ספיקות הן. בעופות כדלקמן לעיל בשמעתא: ליבדוק בביצים דידהו. ומסס הוא ליכר אם עוף מהור הוא: ודאי מתאה. ולא אמר לך עובד כוכבים של עוף פלוני מהור הוא ודאי מקור: אבל רחם אחד כל כו'. סייעתא הוי הכי סמנים לעובד כוכבים לדבריו לא אמר לך אל עוף פלוני מהור סמוך עליה דקא מסייעי ליה סימני ולא לא תסמך עליו: ה"ג דאיכא דעורבא דדמי לדיונה: לדבריו: ריקמה. טלר הדגן בהוכה: ונקבה. שיוכל ליגע בריקוס: אל נחש. דומה לאל שרן ומומאה אין בה: השורץ על הארץ. ואלו לא אמעיגן שהיא בילת הדגן אלא ממאה סתם ה"ל משום עוף ממא הוא דאסירא ובעי לאתרוויי ביה משום שרץ העוף ולא אתרוי ביה משום שרץ הארץ לא לקי: מדרבנן. הא דרבי אליעזר בן יעקב מדרבנן הוא דקאסר בטהורין אבל ממאין שרץ גמור הוא ולוקה לדברי הכל וכי לא ריקמה אסורא איכא מלקות ליכא דלאו שרץ הוא: גיטולי

[ת"ח מוחק קו"ח גבי ביצים וס"ג דגים אולי הן סימני וכו' כי הוא סיפא דגרייתא דלעיל]

[ג"ל חלבן מבחוץ וחלמון מבפנים]

[תוספתא פ"ג ע"ג]

[לעיל סב]

גליון הש"ס
גמ' אין מוכרים בילת פרפיס. גרי"ף פגיעה עכילה:

[ג"ל מטמאה בבערשה]

[שיך לעיל]

רבינו גרשום
חלבן הוא לחם של ביצה: והא בטאי עסקינן בחתוכות כלומר שחקליפה החיצונה אין יכול לחכירה בשהה סימנין: ולבדוק בחלבן הן שאינו לקליפה הן וחקליפה שבחוכה יכול לחכיר בקערה אם חלמון מבפנים: כפרושות בקערה שאין יכול לחכיר: הוגגיא אין מוכרין ביצה פרשה לעובד כוכבים אא"כ פרושה בקערה לפי שאין לוקחין ממנו ביצים פרושות ואין לחוש שמא יסכרם לישראל: אלא א"ר זירא סימנין לאו דאורייתא. כלומר סימני ביצים: שאם ריקמה ונקבה) שנקבה חציר בתוכה דמי כשרץ עצמו ומטמא בבערשה: ואמאי מטמא בבערשה שכן חוסם תחילו בריירו בבערשה: ודילמא דנחש הוא פלומר ונחש לא מטמא שאין מטמא אלא שכנה שרצים: מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כלומר ביצת השרץ שריקמה ונקבה ואכלה לוקה משום שרץ השרץ על הארץ מראורייתא אבל אפרוחים שלא נפתחו עיניהם מדרבנן לוקה דקרא אסמכתא

[ג"ל סדה שלוחה וכן סמוכים משום בע"ז פ. ד"ה אמר רבא ע"ש ובשיטת גרים סדה קטופה]

שיטה מקובצת
ל) וכן בסמוך דדרש ביצת ממא דאסורא מרבתיב ואת בת היענה לסה לי ובהלכות גדולות בהלכות גיד הנשה משמע דקרא דבת היענה לא איצטריך לעופות אלא לפיקח פ' ינ' ה' וכו' וג"ב ו"ל תוס' חיצונית ע"ק דבכורות קשה לרי מאי קאמר מנין לביצת ממאה שהיא אסורה וכו' ת"ל דכל היצא מן הממא וכו' ר"ם ז"ל מנין לביצת ממאה שהיא אסורה וביצת מהורה מותרת דמר"א דאסורה משום אבר מן החי ול"נ דא"כ ה"ל למימר מנין לביצת מהורה שהיא מותרת ועוד דנפקא לן ביצת מהורה שמותרת מתוקה לך ולא לכלבך דמסמעתין מיניה עוף (מהור) (מם) נראה לר"י לפרש וכו' כבתוב בתוס' ועוד פי' הר"ם דקבעי מנין לביצה שאסורה וחשובה בריה שלא לחתכבל ברוב ולהבי מיהו קרא דקרי ליה בת היענה. ולפי' ר"י ניחא דקאמר שאם ריקמה ואכלה לוקה וקשה למה לי ריקמה תיפוק ליה דכל היצא מן הממא וכו' ולהאי דפי' ר"י ניחא דאי שם

[ג"ל הלכה לא מטמא בנגעים ופ"ק דמס' מסכתין ס. ד"ה כדור וכו' ל"ל כדרכיהם ביהמלמי דמסכתין פ"ו ופ"ב פוסקים פוסק לי' ד"ה אמרינן וכו' ל"ל כדרכיהם בפסיקתא רבתי דבני חכמים וכו' ע"ש ופיין הס"ל]

תא נוטא סיאנים ל"ל ב.ג. דוקא מה מוגיל

רמב"ן א מיי' פ"ג מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ סמג לאוין קלב טור"ע י"ד סי' פב סעי' תי

רמב"ם ב מיי' שם הלכה יט טור"ע שם סי' פו סעיף י ופ"ם בהגהה"ב

רמב"ן ג מיי' שם הלכה יח ופיין בהגהות וכמ"ע וסמג שם טור"ע י"ד סימן פו סעיף ג:

רמב"ם ד מיי' שם הלכה ח טור"ע שם סעיף ח:

נוטא/מקבל

ב נסיונות לרבינו נאמי הלכתא הגרי"מא מאמרת ב.ג.ת טלף- חלמון וחלבון מדורבא

[ג"ל סדה שלוחה וכן סמוכים משום בע"ז פ. ד"ה אמר רבא ע"ש ובשיטת גרים סדה קטופה]

בודרת. פי' הקונטר' כדור פלוט"ל כלומר משמע דגרס סודרת ברי"ם דכדור שהוא פלוט"ל לאחרים ברי"ם כדאמר בתגיגה" (דף ג) דברי חכמים יש כדרבוטה ככדור של בנות ומהא דכתיב (יחזקאל כב) לטף ילכך [לנפה] כדור אלא מרן רחבה דיש פי' שם בקונטרס פלוט"ל אין ראיה משם דאל"כ הוה ליה למימר ככדור אלא אומר ר"ל דלפי שימוש הוא כגר שהולך וגולה אל מרן רחבה ידיש במקום שאין מכיריס אותו דור כמו (תהלים פד) (גר) מדור באהלי רשע ובסוף פרק אין מעמידין (ע"ז דף מ:) גרים בקונטר' סודרת בדל"ם ופירש עגולה ככד: סימנין. אלו דאורייתא. אומר ר"ת דדוקא סימני ביצים מטוס דאיכא דשורב דמע לדיונה אבל סימני עובדי דגים דאורייתא יש לסמוך עליהם כדאמר סוף פרק אין מעמידין (ע"ז דף מ: ותס) דאמר רב קרבי דגים אין נקחין אלא מן המומחה ופריך ל"ל מומחה לבדוק בסימנין דתניא בסימני ביצים ס' ומצמי שמיטתו אלא מצמי סימנים אלו דאורייתא וכי תימא משום דמשמע ליה דבכל מקום אין ניקחין אלא מן המומחה אפילו אמר של דג פלוני וטהור דאז היה ראוי לסמוך עליו דעל כרחך לא איירי בכל מקום דבאומר מלחתים נקחים אף שלא מן המומחה ומל זה אמו סומכים לאכול אותן דגים שקורין ברבו"ל בלע"ז ואפילו לא יודעין אם מהו סמכין בשעה שעולה מן הים סמכין אסימני עובדי דגים ומיהו בירושלמי משמע דאין לסמוך על סימני עובדי דגים דגרסי' התם נתן בר אבא קם קמיה דשמואל אמר ידענא מפרשא בין עובדי דגים טהורים לעובדי דגים ממאים עובדי דגים ממאים עגולים עובדי דגים טהורים ארוכים אמר ליה *(הדר בקליפתה) אמר ליה כזה מהו א"ל מומא אמר ליה לא ביש לי דאמרת על טהור ממא אלא סופך לומר על ממא הוא דאסירא ובעי לאתרוויי ביה משום שרץ העוף ולא אתרוי ביה משום שרץ הארץ לא לקי: מדרבנן. הא דרבי אליעזר בן יעקב מדרבנן הוא דקאסר בטהורין אבל ממאין שרץ גמור הוא ולוקה לדברי הכל וכי לא ריקמה אסורא איכא מלקות ליכא דלאו שרץ הוא: גיטולי

[ג"ל מטמא בבערשה]

[שיך לעיל]

ביצה ב

של עוף פלוני וטהורים הם אלו סומכים על רוב ביצים שמצוין ביציו דשל עופות טהורים הם ומה שאלו לוקחים מן העובדי סוכבים לאוכלים"ם וקגמיל"ם שביצים אע"ג דאסרי' הכא ליקח מהם ביצים מרופות בקערה לא דמיא דהכא איכא חיישא מדחזין להו עובד סוכבים מרופות בקערה ש"מ דמוכחא מילתא דישראל מכרם לו לפי שהיו של מרפה אבל עיסה שבביצים לא חיישינן ואולינן בתר רוב ביצים שאינן של מרופות ולא חיישינן שמא היה בהם דם דרוב ביצים אין בהם דם ומעמיס בכל יום שאלו אוכלין ביצים מגולגלות אע"פ שאין יכולות ליבדק ומיהו א) ר"ת היה אומר ליקח מן העובדי סוכבים אובלים"ם וקגמיל"ם משום בשולי עובדי סוכבים אע"ג דאמר בירושלמי דפת נמט עליו והמיהו שאני הכא שביצים ונאסרו מטעם שלקוח שלא היה בכלל ההיתר דשמי גזירה היו דגזרה דפת מ"ח דבר דגזר תלמידי שמאי והלל אבל גזרה דשלקות קדמה הרבה תדע מדבעי למימר בסוף פרק אין מעמידין (ע"ז דף לג:) דהוא"ל מדאורייתא מדכתיב לאכל בכסף תשבירני ואכלתי ומיס בכסף תתן לי ושקיתי מה מים שלא נשתו אף אוכל שלא נשתנה ולבסוף מסיק דקרא אסמכתא בעלמא הוא ואי מ"מ דבריס היתה לא היה טועה בה הש"ס שידועות לכל היו כדאמר בפרק אין מעמידין (שם דף לו:) שפשט איסורן בכל ישראל ומיהו גרלה לאע"ג דאמרינן הלכה כמאן דאסר בשולי עובדי סוכבים בפ' אין מעמידין דתניא סוחיה מכל מקום עיסה שבלוסה בביצים אין לאסור משום דקמחא עיקר כיון דמבדרכין עליה המליח לחם מן הארץ ואלו סומכין על היתר דירושלמי דפת ואמרינן בפרק אין מעמידין (שם לח:) גבי ג) (קרבי דגים) אין בהם משום בשולי עובדי סוכבים ואי מבדיעתו עובד סוכבים כשם דהרסגת יש בהם משום בשולי עובדי סוכבים ופריך פשיטא ומשני מהו דתימא הרסגת עיקר קמ"ל קימחא עיקר משמע דאי הוה הרסגת עיקר היה מותר ואע"פ שהקמחא מעורב בו ומעטם זה אין להתיר עיסה של פשטא"ל שאפילו עובד סוכבים ג) שהמעטים הוא בעין של העיסה וגם מתחילתו הוא נאסר משום בישולי עובדי סוכבים ולא דמי לעיסה שלאוסה בביצים שהביצה נתבטלה מתחלה ולא נאסר מעולם ד): שאם ריקמה ונקבה מטמא בבערשה. דווקא ניקבה דתמן בפרק הטור והרוטב (לקמן קט:) בילת שרץ המלוקמת מהורה ניקבה כל שהוא ממאה: שאם ריקמה ואכלה לוקה עליה משום שרץ ס' - ולא"ת לאכילה ולמלקות ל"ל ריקמה הא קי"ל כל היולא מן הממא ממא ה) כדתניא בפ"ק דבכורות (דף ה:) ומהאי טעמא אסרינן התם מי רגלים של חמור א) וכן בסמוך דדרים בילת ממאה דאסירא מדכתיב ואת בת היענה (ל"ל ו) (וכי הא גוונא) משמע בפ' גיד הנשה דקרא דבת היענה לא איצטריך לגופיה אלא למידק מיניה עוף דשוף מהור שריא דס"ד אימינא דאסירא משום דלא אכלה מידי דאתי מחי ושריא כדאמר בפ"ק דבכורות (דף ו:) גבי חלב של בהמה מהורה דבעי התם קרא לאסרי ואין הלכון משמע כן דקאמר מנין לבילת ממאה שאסורה ונראה לפרש דבילת עוף מהור נפקא לן דשרי מדדרשינן לקמן (דף קמ:) גבי שלוח הקן תקח לך ולא לכלבך דממעטינן מיניה עוף מהור רוכן על ביני עוף ממא ולהכי אצטריך בת היענה לאסור ביני עוף ממא דס"ד דשרו משום דליכא מידי דאתי מחי ושריא רחמנא והך בילה כי אבר מן החי הוא ושריא רחמנא הלכך הוא שריא אפילו בעוף ממא ויוקא דלך ולא לכלבך הוא חוקמין אחפרומים ממאים אבל בילים ליפרו דכתיב בפ"ק דבכורות (דף ו:) גבי חלב בהמה ממאה והתם ניחא הא דנקט בילת שרץ דוקא ריקמה אסורה ולא לא ריקמה שריא מטעם מיהוא כמו דעוף מהור שבטופות הוא דכתיב קרא דבת היענה ולא בשרץ ומיהו קשה כיון דבילת השרץ לא יצאי מבילת עוף ממא כל שכן בילת מרפה ובריס מסכת בילה (דף ג:) משמע דאסירא מדאורייתא וי"ל דמסברא דעוף

ע) [בפ"ז לה ד"ה קמ"ל קימחא ליתא לגיר ול"ל בלחי ר"ת] כ) [תניס קמיס מלומיס] ג) בפ"ז ליתא שבשומן דגים ד) [וע"ע תוספות ע"ז מי ד"ה אמר רבא ותוספות בילה מה: ד"ה קא משמע לן] ה) [ל"ל כדתנן] ו) [ל"ל וכס"ג כי כך ליתא בכלסת נחלות פ' גיד הנשה]